

GMP+ Feed Certification scheme

B

Module: Feed Safety Assurance

GMP+ B6 Teelt voedermiddelen

6

Versie: 1 januari 2015

NL

© GMP+ International B.V.

Alle rechten voorbehouden. De informatie uit deze publicatie mag worden geraadpleegd op het scherm, gedownload en geprint, mits dit gebeurt voor eigen, niet-commercieel gebruik. Voor ieder ander gewenst gebruik dient vooraf schriftelijke toestemming van GMP+ International B.V. te worden verkregen.

GMP+ International
info@gmplus.org
www.gmplus.org

Historie van het document

Revisie nr./ Datum van goedkeuring	Wijziging	Heeft betrekking op	Uiterste implementatiedatum
0.0 / 09-2010	Overgang van de documenten van PDV naar GMP+ International	Gehele document	01-01-2011
0.1 / 09-2011	Inleiding is geactualiseerd	1.1;1.2	01-01-2012
1.0 / 11-2012	Nieuwe inleiding en gewijzigde tekst met betrekking tot het Feed Certification scheme	Gehele document	01-03-2013
1.1 / 06-2014	Dit document zal uit het Feed Certification scheme worden verwijderd en de voorwaarden worden opgenomen in de GMP+ BA10 <i>Minimumvoorwaarden inkoop</i> .	Gehele Document	01-01-2015
	Redactionele wijzigingen: Alle redactionele wijzigingen zijn opgenomen in een factsheet		
<p>Vanaf 1-1-2015 mogen er geen initiële audits of verlengingsaudits worden uitgevoerd voor GMP+ B6. Tussentijdse audits zijn nog altijd toegestaan. De huidige GMP+ B6 standaard blijft beschikbaar op onze website tot 31-12-2017.</p>			

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	ALGEMEEN	4
1.2	STRUCTUUR VAN HET GMP+ FEED CERTIFICATION SCHEME	4
1.3	SCOPE EN TOEPASSING VAN DEZE STANDAARD	5
1.4	DE STRUCTUUR VAN DEZE STANDAARD	6
1.5	UITSLUITING VAN EISEN	6
2	NORMATIEVE VERWIJZINGEN	7
2.1	GMP+ DOCUMENTEN	7
2.2	WETTELIJKE NALEVING	7
3	TERMEN EN DEFINITIES	8
4	DIRECTIEVERANTWOORDELIJKHEID.....	9
5	MENS EN MATERIAAL	10
5.1	VOGELS, HUIDDIEREN EN ONGEDIERTE	10
5.2	BIJHOUDEN VAN REGISTERS.....	10
6	PROCESBEHEERSING	12
6.1	TEELT	12
6.2	OOGSTEN EN INSCHUREN.....	13
6.3	OPSLAG	14
6.3.1	<i>Opslag op het eigen bedrijf .....</i>	<i>14</i>
6.3.2	<i>Opslag bij derden.....</i>	<i>14</i>
6.4	EENVOUDIGE FYSIEKE BEHANDELINGEN VAN EIGEN OOGST.....	15
6.4.1	<i>Drogen.....</i>	<i>15</i>
6.4.2	<i>Inkuilen/balen maken .....</i>	<i>15</i>
6.5	TRANSPORT	16
6.5.1	<i>Afleveren in eigen beheer.....</i>	<i>16</i>
6.5.2	<i>Aflevering door derden.....</i>	<i>17</i>
7	LOONWERK	18
8	CALAMITEITEN	19
	ANNEX 1: RELEVANTE DIERVOEDERWETGEVING	20
	ANNEX 2: TOELAATBARE BRANDSTOFFEN	23
	ANNEX 3: ONTOELAATBARE BRANDSTOFFEN	24
	ANNEX 4: FORMULIER MELDING SIGNAAL	25

1 INLEIDING

1.1 Algemeen

Het GMP+ Feed Certification scheme is geïnitieerd en ontwikkeld in 1992 door de Nederlandse diervoederindustrie als reactie op verschillende ernstige en minder ernstige incidenten met betrekking tot de besmetting van voedermiddelen. Het werd in eerste instantie opgezet als een nationaal schema, maar is uitgegroeid tot een internationaal schema dat wordt beheerd door GMP+ International in samenwerking met verschillende internationale belanghebbenden.

Hoewel het GMP+ Feed Certification scheme is ontstaan vanuit het perspectief van de veiligheid van diervoeder, is in 2013 de eerste standaard voor verantwoord diervoeder gepubliceerd. Daartoe zijn twee modules ontwikkeld; GMP+ Feed Safety Assurance (gericht op diervoederveiligheid) en GMP+ Feed Responsibility Assurance (gericht op verantwoord diervoeder).

GMP+ Feed Safety Assurance is een complete module met normen voor de waarborging van veilig diervoeder in alle schakels van de diervoederketen. Aantoonbare waarborging van veilig diervoeder geldt als een 'license to sell' in veel landen en markten en deelname aan de GMP+ FSA module kan dit uitstekend faciliteren. Op basis van praktijkbehoeften, zijn verschillende componenten geïntegreerd in de GMP+ FSA-normen, zoals voorwaarden voor een feed safety management system, voor de toepassing van HACCP-beginselen tot aan traceerbaarheid, monitoring, basisvoorwaardenprogramma's, ketenaanpak en het Early Warning System.

Met de ontwikkeling van de GMP+ Feed Responsibility Assurance module, reageert GMP+ International op de wensen van GMP+-deelnemers. Men verlangt van de diervoedersector dat zij op verantwoordelijkere wijze te werk gaat. Dit omvat bijvoorbeeld het inkopen van soja en vismeel die zijn geproduceerd en worden verhandeld met respect voor mensen, dieren en het milieu. Om aan te kunnen tonen dat de productie en handel op verantwoorde wijze plaatsvindt, kan een bedrijf zich laten certificeren voor de GMP+ Feed Responsibility Assurance. GMP+ International faciliteert de behoeften vanuit de markt via onafhankelijke certificering.

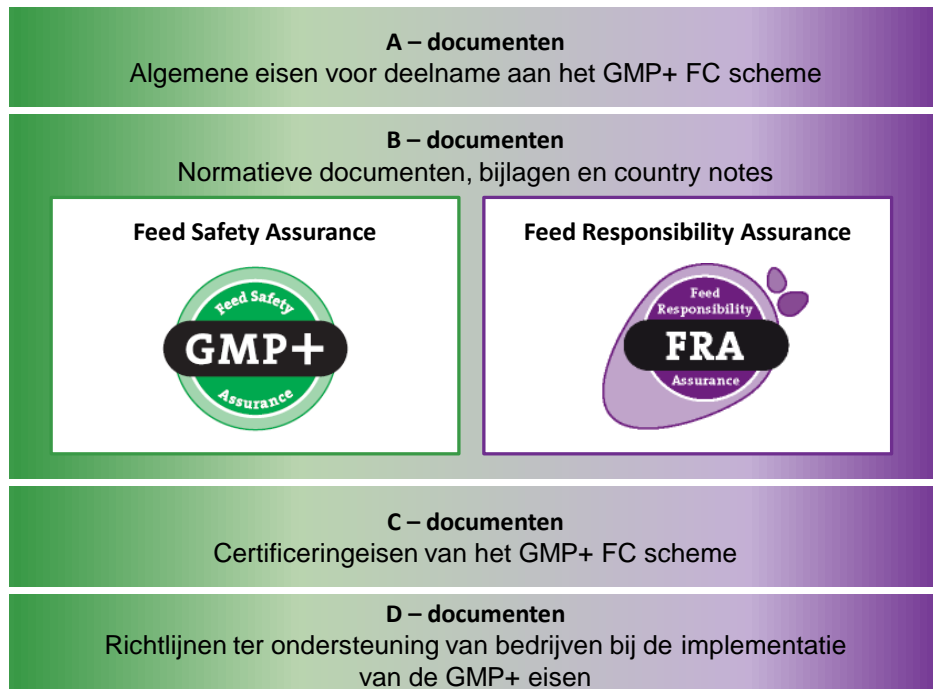
Samen met de partners van GMP+, definieert GMP+ International op transparante wijze voorwaarden in de Feed Certification scheme. Certificatie-instellingen kunnen zelfstandig GMP+-certificatie uitvoeren.

GMP+ International ondersteunt de GMP+ deelnemers met nuttige en praktische informatie door middel van een aantal hulpdocumenten, databases, nieuwsbrieven, vraag- en antwoordlijsten en seminars.

1.2 Structuur van het GMP+ Feed Certification scheme

De documenten in het GMP+ Feed Certification scheme zijn onderverdeeld in een aantal reeksen. De volgende pagina toont een schematische weergave van de inhoud van het GMP+ Feed Certification scheme:

GMP+ Feed Certification scheme

Al deze documenten zijn beschikbaar via de website van GMP+ International (www.gmpplus.org) .

Het onderhavige document wordt aangeduid als de standaard GMP+ B6 *Teelt voedermiddelen* en maakt onderdeel uit van de GMP+ FSA module.

1.3 Scope en toepassing van deze standaard

Deze standaard bevat de voorwaarden en eisen voor borging van de voederveiligheid van de teelt van diervoeders.

De eisen uit deze GMP+ standaard zijn van toepassing op:

- ondernemers die primaire producten (voedermiddelen) produceren voor (verkoop aan) ondernemers die de producten de bestemming diervoeder geven;
- ondernemers die primaire producten (voedermiddelen) produceren voor voeding aan dieren op het eigen bedrijf.

Onder primaire productie wordt verstaan: *alle activiteiten die plaatsvinden op het primaire bedrijf van inzaai tot en met oogst en daarmee verbonden handelingen zoals het vervoer, de opslag en het hanteren van primaire producten op de productieplaats en het vervoer met het oog op de aflevering van primaire producten van de productieplaats naar de afnemer. Ook eenvoudige fysieke behandelingen zoals drogen, inkuielen en hakselen vallen hieronder.* Hierna te noemen 'primaire productie'.

De eisen uit deze standaard zijn van toepassing op organisaties, ongeacht het type of de omvang, met activiteiten die onder de scope van deze standaard vallen. Het is niet van belang of deze activiteiten voor eigen rekening of in loondienst worden uitgevoerd.

Elke deelnemer moet de bedrijfsspecifieke gevaren met betrekking tot de veiligheid van diervoeders vast stellen, analyseren en beheersen met behulp van toepassing van de HACCP principes. Deze standaard beschrijft zo nauwkeurig mogelijk voor activiteiten en diervoedingrediënten welke onder de reikwijdte van deze standaard vallen wat de eisen met betrekking tot verschillende risico's zijn en de bijbehorende beheersmaatregelen. Een deelnemer kan deze beheersmaatregelen in een basisvoorwaardenprogramma opnemen of deze uitvoeren als specifieke maatregelen voor het beheersen van een bepaald kritisch beheersingspunt. Deze standaard geeft ook eisen voor inspecties en controles.

Indien een deelnemer activiteiten uitvoert met diervoeders, die buiten de scope van deze standaard vallen, kan het noodzakelijk zijn een andere GMP+ standaard toe te passen in plaats van of als aanvulling op deze standaard.

Voor de exacte details wordt verwezen naar *GMP+ C1 Acceptatievoorwaarden en acceptatieprocedure certificatie instellingen*, annex 1.

De deelnemer blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de veiligheid van de diervoedingrediënten en de daaraan gerelateerde activiteiten, alsook voor het controleren van naleving van de eisen. Dit moet door de deelnemer zelf te worden uitgevoerd. Door naleving van de eisen die in deze standaard worden weergegeven en door hiervoor gecertificeerd te worden kan de deelnemer de veiligheid en kwaliteit van zijn diensten of diervoedingrediënten aan derden aantonen

Ongeacht de verplichtingen die uit deze standaard voortvloeien, dient de deelnemer alleen diervoeder in de handel te brengen of diensten m.b.t. diervoeder aan te bieden, die veilig zijn voor het dier en (indirect) voor de gebruiker van dierlijke producten.

De deelnemer mag geen diervoedingrediënten in de handel brengen die een risico voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu vormen.

1.4 De structuur van deze standaard

Deze standaard heeft een specifieke structuur.

GMP+ Bijlagen (GMP+ BAxx), waar ook naar wordt verwezen, zijn aparte GMP+ documenten binnen de B-serie. Als er naar verwezen wordt, zijn ze in het kader van deze standaard van toepassing. Zie ook hoofdstuk 2.

1.5 Uitsluiting van eisen

Een eis kan voor een deelnemer de status 'niet van toepassing' hebben. Een deelnemer mag deze eisen uitsluiten. Hij dient de uitsluitingen uiteraard te motiveren en vast te leggen. De uitsluitingen mogen er in ieder geval niet toe leiden dat de deelnemer diervoeders levert die niet voldoen aan de voederveiligheid, zoals vastgelegd in de GMP+ FSA module.

Er mogen geen eisen worden uitgesloten omdat de deelnemer deze niet relevant vindt, bijv. omdat afnemers er niet om vragen of omdat het voldoen aan deze eisen geen wettelijke verplichting is, of omdat een bedrijf klein is.

2 Normatieve verwijzingen

2.1 GMP+ documenten

Naast de eisen uit deze GMP+ standaard dient de deelnemer ook te voldoen aan de eisen uit GMP+ Bijlagen (GMP+ BAxx), indien hier naar wordt verwezen in deze standaard.

De deelnemer moet ook voldoen aan de relevante voorwaarden die zijn opgenomen in de GMP+ A-documenten

Deze documenten zijn te raadplegen op de website van het GMP+ International (www.gmpplus.org).

2.2 Wettelijke naleving

Bij het opstellen van deze standaard is bijzondere aandacht geschonken aan het opnemen van relevante eisen uit de diervoederwetgeving. Het naleven van deze standaard garandeert echter niet dat voldaan wordt aan alle wettelijke voorschriften. Het valt onder de eigen verantwoordelijkheid van de deelnemer om te voldoen aan de relevante diervoederwetgeving.

3 Termen en definities

Eenvoudige fysieke behandeling	hieronder worden de volgende (be)handelingen verstaan; drogen, schonen, inkuilen, balen maken/verpakken, hakselen.
GGO	is een genetisch gemodificeerd organisme
Perceel	is een stuk akkerbouwland, bedoeld voor de teelt van een gewas met eenzelfde gewasbehandeling, voorzien van een unieke naam of perceelscode. Dit is tegelijkertijd de eenheid waarvoor gegevens worden geregistreerd (registratie-eenheid).
Primaire productie van diervoeders (cf. 183/2005)	de productie van landbouwproducten, daaronder met name begrepen het telen, het oogsten, het melken, het fokken van dieren (voorafgaande aan het slachten) of het vissen, waarmee uitsluitend producten worden verkregen die geen andere handelingen na de oogst, verzameling of vangst ondergaan dan een eenvoudige fysieke behandeling.
Teeltbedrijf	het bedrijf waar de gewassen geteeld worden. Dit betreft meestal een akkerbouwbedrijf. Hierbij horen ook de werkzaamheden die door derden (bv. loonwerker) voor deze teler worden uitgevoerd in de akkerbouwmatige teelt, oogst, eenvoudige fysieke behandeling (bijv. drogen, inkuilen/balen maken, pletten, hakselen enz.), transport en bewaring, waar deze teler verantwoordelijk voor is.
Teler	de primaire producent van de akkerbouwmatig geteelde gewassen.

4 Directieverantwoordelijkheid

De primaire producent moet zich altijd bewust zijn van zijn verantwoordelijkheid voor de veiligheid van het geproduceerde primaire product gedurende de periode dat hij de producten op zijn bedrijf inzaait, teelt, oogst, opslaat, bewaart, eenvoudig bewerkt en aflevert. De primaire producent moet zich realiseren dat hij de eerste schakel in de diervoederkolom is en tevens onderdeel uitmaakt van de voedselproductieketen.

De primaire producent dient ervoor te zorgen dat de werkzaamheden zodanig worden beheerd en uitgevoerd dat gevaren die de voederveiligheid in het gedrang kunnen brengen, voorkomen, geëlimineerd of tot een minimum beperkt worden.

Verder zorgt de primaire producent er, voor zover mogelijk, voor dat de onder zijn verantwoordelijkheid geproduceerde, bereide, gereinigde, verpakte, opgeslagen en vervoerde primaire producten tegen verontreiniging en bederf worden beschermd.

Door implementatie van de eisen uit deze GMP+ FSA standaard toont hij aan dat, overeenkomstig de Diervoederhygiëne Verordening, de voederveiligheid wordt geborgd.

5 Mens en materiaal

5.1 Vogels, huisdieren en ongedierte

Het bedrijf dient de aanwezigheid van huisdieren, vogels, ongedierte en insecten en hun uitwerpselen te voorkomen. Het bedrijf dient hiervoor de volgende beheersmaatregelen in acht te nemen:

- a. *Voorkomen dat vogels en huisdieren en hun uitwerpselen in contact kunnen komen /nestelen met het (opgeslagen) product (o.a. deuren en ramen dicht, product afgedekt);*
- b. *Ongedierte voorkomen via het spannen van gaas voor de in- en uitlaatluiken;*
- c. *De voorraad bestrijdingsmiddelen dient gescheiden van het product opgeslagen te worden;*
- d. *Zet lokdozen voor ongedierte (op veilige plaatsen), indien nodig.*

5.2 Bijhouden van registers

De primaire producent houdt registers bij m.b.t. maatregelen ter beheersing van gevaren.

Daarnaast geldt dat voedermiddelen traceerbaar dienen te zijn vanaf de aankoop van het uitgangsmateriaal (inclusief hulpstoffen zoals gewasbeschermingsmiddelen, bemestingsmiddelen etc.) tot en met de verkoop, inclusief transport.

De primaire producent dient minimaal de volgende gegevens in de administratie vast te leggen:

- a. *welke percelen gebruikt worden voor de primaire productie van levensmiddelen en voedermiddelen voor de diervoedersector
(Bijvoorbeeld: Aanvraag oppervlakten = Mc Sharry aanvraag);*
- b. *de bron en hoeveelheid van elk diervoeder en toevoegingsmiddelen (zoals inkuilmiddelen) dat het bedrijf eventueel binnenkomt
(Bijvoorbeeld: Nota's fiscale administratie);*
- c. *het gebruik van (genetisch gemodificeerd) zaaizaad en pootgoed
(Bijvoorbeeld: Nota's fiscale administratie);*
- d. *ingekochte gewasbeschermingsmiddelen en biociden
(Bijvoorbeeld: Nota's fiscale administratie);*
- e. *ingekochte bemestingsmiddelen
(Bijvoorbeeld: Nota's fiscale administratie)*
- f. *voor elke teelt (eventueel per perceel) de datum van behandeling, toegepaste behandelingen (incl. gebruikte gewas- en bemestingsmiddelen en hoeveelheid), zoals opgenomen in de eigen administratie
(Bijvoorbeeld het Smitboekje);*
- g. *namen van afnemers en hoeveelheid afgeleverd product
(Bijvoorbeeld: afrekening fiscale administratie);*

- h. de aanwezigheid van ziekten die de veiligheid van primaire producten in het gedrang kunnen brengen;*
- i. Registraties van controles en inspecties, alsmede analyseresultaten en certificaten.*

De bewaartermijn van registraties is minimaal 3 jaar, tenzij in het kader van wettelijke of andere regelingen langer is vereist. De documenten dienen op een dusdanige wijze bewaard te worden dat deze makkelijk toegankelijk zijn en worden op verzoek ter beschikking gesteld van de bevoegde autoriteit.

6 Procesbeheersing

6.1 Teelt

Om te kunnen voldoen aan de residunormen zoals vastgelegd in de diervoederwetgeving, bestrijdingsmiddelenwetgeving en mestwetgeving dient de primaire producent de volgende beheersmaatregelen in acht te nemen:

a. Keuze uitgangsmateriaal

1. Bij graanteelt bij voorkeur gebruik maken van 100% ontsmet zaaizaad (ter voorkoming van en de aanwezigheid van schimmels);

b. GGO

1. Teelt van GGO rassen alleen toegestaan indien deze voldoen aan de wettelijke voorschriften;
2. Het gebruik van GGO rassen afstemmen met de afnemer/dienstverlener;
3. Bijhouden van gebruikte GGO rassen in de administratie (zie 5.2).

c. Perceel

1. Teelt op verontreinigde percelen verboden (bijv. slib, glas, olie, dioxine, zware metalen etc.). Verplichte verwijdering verontreiniging (let extra op glasdelen en plastic, percelen langs de weg). De perceelhistorie is van onbesproken aard: Dit betekent:
2. geen teelt op percelen die de laatste 3 jaar verontreinigd zijn door opbrengen van niet toegelaten stoffen. Bij twijfel m.b.t. de perceelhistorie de grond analyseren op o.a. zware metalen door een gecertificeerd laboratorium op het gebied van grondonderzoek (b.v. Oosterbeek);
3. Indien perceel minder dan 5 jaar in agrarisch gebruik is, dan moet de historie van de laatste 7 jaar bekend zijn en worden onderbouwd met grondanalyse door een gecertificeerd laboratorium op het gebied van grondonderzoek (b.v. Oosterbeek);

d. Gebruik gewasbeschermingsmiddelen/graanontsmettingsmiddelen/biocide

1. Uitsluitend gebruik wettelijk geregistreerde middelen, met een toelating voor het betreffende gewas
(checken van middelen is mogelijk op: www.ctb-wageningen.nl)
2. De middelen toepassen volgens het wettelijk gebruiksvoorschrift en de gebruiksaanwijzing op de verpakking;
3. Bijhouden van een administratie van gebruikte middelen (ook na oogst (zie 5.2), zoals opgenomen in de eigen administratie **(Bijvoorbeeld: het spuitboekje)**);
4. Gebruik maken van een goedafgestelde en goedwerkende spuit en, indien van toepassing, een goedgekeurde spuit en spuitlicentie;

e. Bemesting

1. Bemestingsadvies opvolgen (bij voorkeur m.b.v. analysecijfers);
2. Voor GFT compost, compost van bermmaaisel, zuiveringsslib en/of zwarte grond moet een analyserapport volgens artikel 8 van het BOOM besluit¹ en afleveringsbewijs aanwezig zijn, zodat er geen sprake is van verontreiniging met zware metalen boven de wettelijke toegestane hoeveelheid. En uit analyse blijkt dat het product nagenoeg vrij is van glas; Glasnorm: maximaal 0,2% (m/m, op droge stof) en een maximale deeltjesgrootte van 20 mm

3. Gebruik van meststoffen op basis van dierlijke eiwitten is niet toegestaan. Op het perceel mag de afgelopen 3 jaar genoemde meststoffen niet toegepast zijn.
4. Gebruik maken van een goedwerkende en, indien van toepassing, een goed-gekeurde strooier;
5. Bijhouden van een administratie van gebruikte meststoffen (zie 5.2); (Bijvoorbeeld: fiscale administratie).

f. Schimmelziekte

Bij de aanwezigheid van (schimmels) ziekten dient de primaire producent:

1. Een aantekening te maken in zijn administratie (zie 5.2) en;
2. de afnemer/dienstverlener op de hoogte brengen en;

g. Ongewenste stoffen

1. Bij vaststellen van contaminatie met onkruidzaden, vlasdodder en zwarte mosterd, dit melden bij de afnemer/dienstverlener;
2. groene aardappelknollen verwijderen;

h. Water

1. Uitsluitend gebruik (beregening-)water van goede kwaliteit; Bron-, leiding- en regenwater worden verondersteld schoon te zijn.
2. Oppervlaktewater dat wordt gebruikt voor gewasverzorging dient schoon te zijn.

Het bedrijf dient bij twijfel over de geschiktheid van het oppervlaktewater informatie in te winnen bij hiervoor erkende autoriteiten (Waterschap of Plantenziektenkundige Dienst). Het bedrijf dient zich bewust te zijn dat een riooloverstort bij een (bovengemiddelde) regenbui het oppervlaktewater ernstig kan vervuilen.

1. Besluit kwaliteit en gebruik Overige Organische Meststof. Dit besluit is Nederlandse wetgeving ter uitvoering van Europese Richtlijn 86/278/EEG.

6.2 Oogsten en inschuren

Tijdens het oogsten en inschuren dient beschadiging van het product en de insleep van vreemde bestanddelen (zoals o.a. hout, glas, steentjes, machineonderdelen door slijtage, GGO producten voorkomen te worden door:

- a. Uitsluitend gebruik maken van goed onderhouden en schone machines, transport en opslagmiddelen (kiepers, kisten enz;)
- b. Geen gebruik van kapotte transportmiddelen (o.a. olie- en brandstoflekkage of glasbreuk;
- c. Geen gebruik van kapotte opslagmiddelen (kiepers, kisten enz)
- d. Bij regen afdekken van product. Verplichte aanwezigheid van dekzeil op kieper en inschuurapparatuur bij dreiging regen.
- e. Geen gebruik van machines welke in het seizoen in contact zijn geweest met GGO producten, tenzij zeer grondig gereinigd.

6.3 Opslag

6.3.1 Opslag op het eigen bedrijf

Indien de producten voor aflevering in tussenopslag gaan, dient de bedrijfsinrichting zodanig te zijn dat kwaliteitsverlies, kruisbesmetting en/of (gevaarlijke) verontreiniging voorkomen wordt.

Dit betekent dat:

Algemeen:

- a. *Opslag dient plaats te vinden in schone en droge ruimten (jaarrond schone bewaarplaats);*
- b. *Bewaarplaats dient in goede staat van onderhoud te zijn (dak, wanden etc.)*
- c. *Geen gebruik van kapotte houten kisten, kapotte planken van keerwanden vervangen;*
- d. *Bewaarplaats dient duidelijk afgescheiden te zijn van machineberging en werkplaats;*
- e. *Bij lampen boven opgeslagen product geldt aanwezigheid beschermplaat, breukvrije lampen of plastic folie;*
- f. *Gebruik breukvrije thermometer zonder kwik;*

GGO:

- g. *Geen gebruik van bewaarplaatsen of kisten waarin het teeltjaar GGO producten in opgeslagen hebben gelegen, tenzij zeer grondig gereinigd;*

Broei:

- h. *Optimale klimaatbeheersing nastreven;*
- i. *Product voldoende conditioneren (temperatuur, vocht, beluchting);*
- j. *Condens en schimmelvorming (i.v.m. mogelijke vorming van mycotoxinen) voorkomen, let op kwaliteit product*
- k. *Goed onderhouden koelapparatuur voorzien van STEK rapport, uitsluiten met afdekplaat boven het product;*

Afval en giftige materialen

- l. *Afval en giftige materialen (o.a. gewasbeschermingsmiddelen, reinigingsmiddelen, ongediertebestrijdingsmiddelen, meststoffen etc.) gescheiden van het product opslaan;*
- m. *Het klaarmaken van deze giftige materialen niet in de buurt van het geoogste product;*

6.3.2 Opslag bij derden

OPMERKING.: De voorwaarden uit deze paragraaf worden niet vereist in het kader van de Diervoederhygiëne Verordening, maar zijn onderdeel van het GMP+ Feed Certification scheme. Voor deze paragraaf wordt geen goedkeuring gevraagd van de minister van LNV.

Producten die niet op het eigen bedrijf in tussenopslag gaan dienen opgeslagen te worden bij bedrijven die;

- n. gecertificeerd zijn voor de GMP+ B1 Productie, handel en diensten, GMP+ B5 Op- & overslag of GMP+ B6 Teelt voedermiddelen of;
- o. gecertificeerd zijn volgens een gelijkwaardig schema;

Een kopie van het certificaat dient in de administratie aanwezig te zijn. In geval van GMP+ gecertificeerde bedrijven is dit niet nodig als het bedrijf opgenomen is in de GMP+ International bedrijven database, zie www.gmpplus.org

6.4 Eenvoudige fysieke behandelingen van eigen oogst

6.4.1 Drogen

Indien de producten kunstmatig¹ worden gedroogd dient men, om contaminatie met toxische componenten door direct contact met verbrandingsgassen, onvolledige verbranding en verontreinigde brandstoffen te voorkomen (o.a. dioxine, pak's), de volgende voorzorgen te nemen:

- a. *Specificatie van de kwaliteit van de brandstoffen, alsmede de afspraken met de leveranciers hierover, gebaseerd op een risicobeoordeling. Uitgangspunt is dat brandstoffen aantoonbaar geen ongewenste stoffen bevatten die in het voedermiddel (bij directe droging) terecht kunnen komen. In principe zijn als brandstof alleen de brandstoffen zoals opgenomen in annex 2 acceptabel. Alle andere brandstoffen zijn niet toegestaan, tenzij door middel van een risicoanalyse is aangetoond dat het geen risico voor de veiligheid van het voedermiddel veroorzaakt. In ieder geval zijn de brandstoffen zoals opgenomen in annex 3 niet toegestaan.*
- b. *Specificatie van de beheersmaatregelen ter voorkoming van verontreiniging van de brandstoffen tijdens de opslag en het transport;*
- c. *Specificatie van de controle op de kwaliteit van de brandstoffen;*
- d. *Specificatie van de instelling van de brander- en drogerinstallatie ter voorkoming van de vorming van ongewenste stoffen.*

6.4.2 Inkuilen/balen maken

Indien het inkuilen plaatsvindt onder verantwoordelijkheid van de teler dan dienen minimaal de volgende beheersmaatregelen in acht te worden genomen:

Het inkuilen moet adequaat gebeuren om een zo goed mogelijke kuilkwaliteit te bereiken. Broei (schimmel) dient voorkomen te worden.

Algemene kuilkwaliteit:

- a. *De pH is een goede parameter voor de kuilkwaliteit, de streefwaarde ligt tussen 4,5 en 5,4 maar is afhankelijk van de omstandigheden in de kuil;*
- b. *De kuil bevat zo weinig mogelijk zuurstof om groei van schimmels te belemmeren;*

¹ Anders dan zon- en luchtdroging

- c. *Indien het suikergehalte te laag is, de kuil te nat of te droog is, dan kunnen broeiremmende toevoegingsmiddelen aan de kuil toegevoegd worden (suikers, zout, micro-organismen, ureum). Er mogen uitsluitend inkuiltoevoegingsmiddelen gebruikt worden die zijn toegelaten cf. EU Vo. 1831/2003. Zie groep 1K van de lijst van toegelaten toevoegingsmiddelen, te raadplegen via http://ec.europa.eu/food/food/animalnutrition/feedadditives/registeradditives_en.htm.*

Inkuilen en afdekken

- d. *Voldoende folie gebruiken;*
e. *Ter voorkoming van beschadiging van de kuil(plastic), bescherming gebruiken (bijvoorbeeld een beschermzeil of zand);*
f. *Regelmatig controleren op beschadiging plastic, bij beschadiging repareren.*

Uithalen:

- g. *Verwijderen van plekken met zichtbare broei of schimmelvorming;*
h. *De opslagperiode van het uit de kuil gehaalde voer te beperken (maximaal 1 week, bij voorkeur 2-3 dagen); bijvoorbeeld door per keer minder materiaal uit de kuil te halen.*

Opslag verpakte balen (bijv. graszaadstro):

- i. *bij voorkeur op verharde ondergrond (met name op niet-zandgronden)*
j. *voldoende lagen folie gebruiken;*
k. *voorzorgsmaatregelen nemen om de folie bij transport niet te beschadigen (bijv. het gebruiken van een speciale balenklem);*
l. *voorkom schade door vogels door bijv. de balen af te dekken met een net. Dit geldt met name indien er sprake is van overlast door vogels;*
m. *Regelmatig controle van de verpakte balen (rondom controleren). Indien zichtbare en bereikbare gaten in de folie van verpakte balen zitten, dan repareren.*

6.5 Transport

6.5.1 Afleveren in eigen beheer

Inregenen en besmetting met uitwerpselen van vogels dient voorkomen te worden. Daarnaast geldt dat de laadruimte en technische hulpwerktuigen van de gebruikte transportmiddelen schoon dienen te zijn. Dit betekent dat:

- a. *De lading afgedekt dient te worden tijdens uitschuren en transport naar de afnemer;*
b. *Alle producten welke niet voldoen aan de voorwaarden uit deze GMP+ standaard bij afleveren verwijderen;*
c. *Uitsluitend gebruik maken van schone, goed onderhouden apparatuur:*
1. *vrij van resten en geur van voorgaande ladingen;*
2. *vrij van resten van reinigings- en/of desinfectiemiddelen;*
3. *droog.*
d. *Primaire producent is verantwoordelijk en ziet toe op verlading van de juiste partij.*

Reiniging van de transportmiddelen (o.a. wagen-/hulpmiddelen/fusten) dient plaats te vinden volgens onderstaande reiniging- en ontsmettingsregime:

Na vervoer van:

Product	Reinigingsvoorschrift
<i>a. diervoedergrondstoffen:</i>	<i>vegen</i>
<i>b. verpakte producten:</i>	<i>vegen</i>
<i>c. grond/stenen:</i>	<i>reinigen met water (hoge druk)</i>
<i>d. kunstmest:</i>	<i>reinigen met water</i>
<i>e. droge stapelbare mest</i>	<i>reiniging en desinfectie</i>
<i>f. natte mest</i>	<i>reiniging, desinfectie en vrijgave na externe inspectie door een ISO17020 geaccrediteerde inspectie-instelling</i>

6.5.2 Aflevering door derden

OPMERKING: De voorwaarden uit deze paragraaf worden niet vereist in het kader van de Diervoederhygiëne Verordening, maar zijn onderdeel van de GMP+ FSA module. Voor deze paragraaf wordt geen goedkeuring gevraagd van de minister van LNV.

Indien het transport in opdracht van de primaire producent wordt verzorgd door een extern (transport-)bedrijf, dient dit bedrijf aantoonbaar te voldoen aan de voorwaarden conform de GMP+ standaard transport.

- a. De transporteur dient te beschikken over een GMP+ certificaat en;*
- b. een kopie hiervan is in de administratie van de primaire producent aanwezig. Dit is niet nodig als de transporteur in de GMP+ International bedrijven database is opgenomen, zie www.gmpplus.org.*

7 Loonwerk

De werkzaamheden die uitgevoerd worden door een loonwerker dienen uitgevoerd te worden volgens onderstaande voorwaarden of door een loonwerker die gecertificeerd is volgens de norm Voedsel Kwaliteit Loonwerk (VKL).

- a. *De primaire producent is er verantwoordelijk voor dat de loonwerker werkt volgens de voorschriften uit deze standaard en ziet hier ook op toe;*
- b. *In de administratie opnemen welke werkzaamheden (activiteit + datum) de loonwerker uitvoert;*
- c. *De primaire producent is er verantwoordelijk voor dat dezelfde registraties bijgehouden worden van de werkzaamheden die uitgevoerd worden door de loonwerker.*

Indien gebruik wordt gemaakt van VKL gecertificeerde loonwerkers dient:

- d. *een kopie van het VKL certificaat in de administratie van de primaire producent aanwezig te zijn. Dit is niet nodig als de loonwerker op de site www.vkl.nl vermeld staat.*

8 Calamiteiten

Bij calamiteiten op het bedrijf of in de directe omgeving dienen de risico's ingeschat te worden m.b.t. de voedermiddelen.

Het bedrijf dient in ieder geval:

- a. bij brand, ongelukken of vondst (waarbij sprake kan zijn) van bv. asbest, glas, olie, chemicaliën, radioactiviteit of quarantaine organismen etc. vast te leggen wat er gebeurd is;*
- b. corrigerende maatregelen te treffen;*
- c. getroffen corrigerende maatregelen te registreren.*
- d. De calamiteit melden bij GMP+ International via formulier in GMP+ BA5 Minimumvoorwaarden EWS of dit consequenties heeft voor de betreffende partij;*
- e. de meldwijzer van de VWA raadplegen (zie www.vwa.nl) of er gemeld moet worden.*

Annex 1: relevante diervoederwetgeving

1. Inleiding

In het kader van de GMP+ FSA module wordt onder andere van primaire producenten gevraagd dat zij voldoen aan de voor hen van toepassing zijnde eisen in de diervoederwetgeving, die verband houden met de veiligheid van mens, dier en milieu.

2. Soorten wetgeving

De diervoederwetgeving is grotendeels een omzetting van voorschriften die in EU-verband zijn vastgesteld. Deze regelgeving is nu grotendeels opgenomen in de zgn. Kaderwet Diervoeders. Deze wet valt onder de competentie van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (is de bevoegde autoriteit). Voor een groot deel is de EU-wetgeving voor de diervoedersector gebaseerd op de Algemene Levensmiddelenverordening ('General Food Law'). Daarnaast zijn verschillende communautaire veterinaire regelingen ook voor de diervoedersector van toepassing.

Omdat het niet haalbaar is om alle relevante nationale wetgeving op te sommen, wordt in dit document alleen de Europese wetgeving genoemd. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen richtlijnen enerzijds en verordeningen en beschikkingen anderzijds. Beschikkingen en verordeningen hebben rechtstreekse werking en zijn per datum van inwerkingtreding verbindend. Richtlijnen daarentegen moeten daartoe in beginsel eerst door de nationale overheden worden omgezet in nationale wetgeving.

3. Wijziging van wetgeving

Regelmatig wordt bestaande Europese wetgeving gewijzigd. Deze veranderingen worden doorgevoerd door middel van wijzigingsverordeningen, wijzigingsrichtlijnen en wijzigingsbeschikkingen. Deze wijzigingswetgeving bevat nooit de nieuwe integrale wetstekst, maar bevat meestal slechts informatie over wat in welke wetgeving op welke plek verandert. Het is dus aan de gebruiker van de wetgeving om alle latere relevante wijzigingen in de oorspronkelijke wettekst in te lezen. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van zogenaamde geconsolideerde wetteksten waarin deze wijzigingen reeds zijn verwerkt. Deze geconsolideerde versies hebben echter geen officiële status en zijn over het algemeen niet tot en met de laatste wetswijziging bijgewerkt. Wel wordt voorafgaand aan de geconsolideerde wetteksten aangegeven tot en met welke wijziging de tekst is bijgewerkt. In dit document wordt in verband met de overzichtelijkheid slechts de oorspronkelijke wetgeving genoemd en niet de wijzigingswetgeving. Op de website van GMP+ International kunt u echter doorklikken naar de meest recente geconsolideerde versie en eventuele daarop volgende wijzigingen.

4. Van toepassing zijnde wetgeving

Tot de voor de veiligheid van mens, dier en milieu relevante communautaire diervoederwetgeving behoren in ieder geval de volgende verordeningen en beschikkingen.

Nummer	Aanduiding onderwerp	Officiële titel
178/2002	Algemene Levensmiddelen Verordening	Verordening (EG) Nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden
183/2005	Diervoeder Hygiëne Verordening	Verordening (EG) Nr. 183/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 12 januari 2005 tot vaststelling van voorschriften voor diervoederhygiëne
1831/2003 ²	Toevoegingsmiddelen (incl. inkuilmiddelen)	Verordening (EG) Nr. 1831/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 betreffende toevoegingsmiddelen voor diervoeding
396/2005	Maximum residuen bestrijdingsmiddelen	Verordening (EG) Nr. 396/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 23 februari 2005 tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen in of op levensmiddelen en diervoeders van plantaardige en dierlijke oorsprong
2160/2003	Salmonella bestrijding	Verordening (EG) Nr. 2160/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003 inzake de bestrijding van salmonella en andere specifieke door voedsel overgedragen zoonoseverwekkers
767/2009	In de handel brengen en het gebruik van diervoeders	Verordening (EG) Nr. 767/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende het in de handel brengen en het gebruik van diervoeders, tot wijziging van Vo. (EG) nr. 1831/2003 van het Europees parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 79/373/EEG van de Raad, Richtlijn 80/511/EEG van de Commissie, Richtlijnen 82/471/EEG, 83/228/EEG, 93/74/EEG, 93/113/EG en 96/25/EG van de Raad en Beschikking 2004/217/EG van de Commissie.

Tot de voor de veiligheid van mens, dier en milieu relevante nationale diervoederwetgeving, behoort in ieder geval de nationale wetgeving ter implementatie van de volgende richtlijnen.

² Op grond van artikel 23 van Verordening (EG) Nr. 1831/2003, is Richtlijn 70/524/EEG formeel ingetrokken. De voorwaarden gesteld in deze richtlijn, zijn op grond van artikel 10 van de verordening, echter wel nog van toepassing op toevoegingsmiddelen die krachtens deze richtlijn in de handel zijn gebracht en nog niet op grond van de nieuwe verordening zijn toegelaten.

Nummer	Aanduiding onderwerp	Officiële titel
2002/32/EG	Ongewenste stoffen	Richtlijn 2002/32/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 mei 2002 inzake ongewenste stoffen in diervoeding
2003/99/EG	Salmonella Monitoring	Richtlijn 2003/99/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 november 2003 inzake de bewaking van zoönoses en zoönoseverwekkers

Annex 2: Toelaatbare brandstoffen

Toelaatbaar zijn :

1. Gasvormige brandstoffen:

- Aardgas – NG (“Natural Gas”) of CNG (“Compressed Natural Gas”)

2. Vloeibaar aardgas – LNG (“Liquid Natural Gas”):

- Bio-gas (“Land Fill Gas”)
- Liquefied Petroleum Gas (LPG of raffinage-gas)

3. Vloeibare brandstoffen:

- Petroleum
- Lichte stookolie
- Dieselolie
- Zware stookolie als ze aan de wettelijke normen voldoen (die in Europa niet uniform zijn).

4. Vaste fossiele brandstoffen:

- Thermische kool
- Metallurgische kool
- Anthraciet
- Koolproducten voor huishoudelijk gebruik, inclusief briketten.

5. Biobrandstoffen:

- Niet fossiele producten van dierlijke of plantaardige herkomst zoals stro, (schone) houtsnippers, kokosnotendoppen en cacaodoppen, bagasse. In enkele gebieden (o.a. Brazilië) wordt grootschalig “stookhout” verbouwd en toegepast in de agro-industrie.
Dit soort brandstoffen kan gekenschetst worden als plantaardig/vezelig/houtachtig, wat betreft structuur en samenstelling. Als deze brandstoffen schoon en droog zijn, is het risico relatief laag.
- Plantaardige en dierlijke vetten

Annex 3: ontoelaatbare brandstoffen

Op basis van het Wetenschappelijk onderzoek naar droogprocessen zijn de volgende brandstoffen niet toelaatbaar:

- 1. Petcoke:**
Is een destillatieresidu uit de aardolieraffinage. Het is ongeschikt als brandstof voor direct gestookte drogers
- 2. Smeerolie, motorolie en hydraulische olie:**
Zijn niet bedoeld om als brandstof te worden gebruikt. Niet als zodanig en niet als "afvalolie"
- 3. Recycling-oliën (afgewerkte olie etc.):**
Zijn vaak mengsels van onbekende herkomst en met onbekende samenstelling. Opzettelijke vermenging met brandbare chemische reststoffen is in het verleden regelmatig vastgesteld (o.a. TCR-affaire).
- 4. Gemengd stadsafval, gemengd industrieel afval en gedroogd zuiverings-slib:**
Zijn en blijven formeel afvalproducten (rapport "Refuse Derived Fuel; current practice and perspectives, 2003). Lidstaten van de EU kunnen slechts in speciale gevallen en voor specifieke doeleinden een vergunning voor het gebruik als brandstof afgeven. Deze afvalstoffen kunnen onbedoeld hoge gehalten aan persistente contaminerende stoffen bevatten. Het gebruik hiervan in een directe droger kan vanwege deze risico's, maar ook vanuit een GMP-HACCP optiek niet worden getolereerd.
- 5. Recycling producten:**
Hieronder vallen bijvoorbeeld verduurzaamd hout en sloophout. Ook plantaardige materialen die zijn bewerkt met conserveermiddelen, insecticiden of die gecontamineerd zijn met olie of chemicaliën (bijv. zaagsel).

Annex 4: Formulier melding signaal

Formulier Melding Signaal	
Datum en tijdstip van het signaal:	.....
Melder:	.... (naam contactpersoon, organisatie)
Telefoonnummer:	.....
Emailadres:	.....
Aard van melding:	.... <ul style="list-style-type: none"> • Wat is de waarneming en in welke context moet het probleem geplaatst worden? • Om welke product(en) of grondstoffen gaat het? • Wat zijn de afwijkingen, contaminanten of gevaren? • Welk type signaal? • Wat is de mogelijke oorzaak, is dit bekend of zijn er vermoedens? • Welke overige gegevens zijn reeds beschikbaar?
Toelichting oorsprong goederen:	..... <ul style="list-style-type: none"> • Wat is de oorsprong van de goederen? • Kwantiteit/ Omvang van de partij? • Waar bevindt de partij zich op dit moment?
Product of grondstof reeds afgeleverd?	.... (Informatie om afbakening van betreffende schakels/ keten te werkstelligen)
Welke maatregelen zijn reeds getroffen?	Maatregel 1: .... Maatregel 2: ....
Welke maatregelen worden door melder op korte termijn getroffen?	Maatregel 1: .... Maatregel 2: ....
Afgesproken vervolgactie:	.... (welke vervolgactie spreken beller en medewerker meldpunt af; wanneer (op welke termijn) wordt de melder teruggebeld)
Is overleg geweest met anderen?:	..... Zo ja, wie.....
Datum:	.....
Handtekening:	....